Rampzalige plannen voor de Vallei van de Oude Kale

Op de plechtige opening van de Zuurhoekwegel op 1 mei had Vlaams minister voor Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege enkel lovende woorden voor de Vallei van de Oude Kale. Ze sprak van een uitzonderlijk bewaard landschap dat de nodige aandacht verdient. Op dat moment realiseerden we ons nog niet dat ze met die 'aandacht' misschien wel iets anders kan bedoelen dan de zorg waarmee Natuurpunt één van de laatste stukjes natuur in onze Nevele en Lovendegem tracht te behouden. In de voorliggende ontwerpplannen zou een groot deel van de vallei (die nu nog als valleigebied is ingekleurd) worden omgezet naar agrarisch gebied, vooral dan op het grondgebied van Lovendegem. Totaal onaanvaardbaar! In het ergste geval resulteert dit al na enkele jaren in een vallei vol steriele maïsakkers. Een ware ecologische woestijn waarin alle natuurlijke elementen zorgvuldig verbannen worden. Via de SARO (Strategische adviesraad ruimtelijke ordening – onroerend erfgoed) uitte Natuurpunt, samen met nog andere instanties, reeds zeer zware kritiek op deze plannen. Ook jij kunt zelf nog een steentje bijdragen door te reageren tijdens het komende openbaar onderzoek (tijdstip nog onbekend). Hieronder geven we alvast enkele elementen die aangeven hoe dramatisch deze plannen zijn voor de Vallei van de Oude Kale. Let op: sommige elementen in dit dossier getuigen van shockerende kortzichtigheid of amateurisme van de Vlaamse ambtenarij – of is het eerder het kabinet Schauvliege?

De open ruimte in Vlaanderen staat onder zware druk. Dagelijks wordt nog vijf tot zes hectare open ruimte ingenomen door beton. Het ruimtelijk beleid voor het buitengebied is gericht op het vrijwaren van de open ruimte voor landbouw, natuur en bos. In het planningsproces wordt tevens bepaald of een gebied bestemd wordt voor natuur(ontwikkeling) dan wel voor landbouw. Dit proces is gekend als het AGNAS-proces, wat staat voor 'afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur'. Voor de zone Vinderhoutse bossen – Vallei van de Oude Kale loopt reeds enkele jaren zo'n AGNAS-proces. Na jaren van radiostilte beweegt er de laatste maanden opnieuw wat in dit dossier. Maar de recentste plannen blijken rampzalig voor de Vallei van de Oude Kale.

Natuur in de Vallei van de Oude Kale

Laten we die vallei nog even situeren. De Vallei van de Oude Kale is een historisch hooilandencomplex met talrijke KLE's (kleine landschapselementen zoals knotwilgen, populierenrijen, sloten,…). Het is een landschappelijk intact groengebied vlakbij de Gentse stadsrand – op zich al een zeer uitzonderlijke situatie. Ze maakt deel uit van een blauwgroen netwerk rond de Poekebeek - Oude Kale – Moervaart/Zuidlede – Durme. In de vallei komen actueel heel wat biotopen voor waarvan Europa en/of Vlaanderen stelt dat ze belangrijk zijn om te behouden. Voor de specialisten: het betreft mesofiele elzenbroekbossen (91E0_vm), ruigte elzenbroekbossen (91E0_vn), mesofiele hooilanden (6510_hu), moerasspirearuigtes (rbbhf), grote vossenstaart-, zilverschoon, en dotterbloemgraslanden (rbbvos, rbbzil, rbbhc). Daarnaast vormen de talrijke KLE's een thuis voor vleermuizen, steenuilen, gekraagde roodstaarten,…

Op het gewestplan is het gebied tussen Merendree en Vinderhoute aangeduid als valleigebied. In de praktijk staat zoiets garant voor een goed huwelijk tussen natuur en landbouw. In Nevele werd deze bestemming grotendeels bevestigd en kreeg het gebied de bestemming 'valleigebied' en 'valleigebied met hoge natuurwaarde' in het gemeentelijke ruimtelijk uitvoeringsplan. De bestemming op grondgebied Lovendegem moet in het huidige AGNAS-proces vastgelegd worden.

Natuurpunt in de Vallei van de Oude Kale

Natuurpunt (eigenlijk de voorlopers ervan: actiegroep Bourgoyen-Ossemeersen, de Elzenhoeve, De Ratel en Natuurreservaten) waren reeds zeer vroeg (sinds 1982) actief in de vallei omwille van uitzonderlijke natuurwaarden. Ondanks de zeer beperkte middelen (lees: geen enkele vorm van subsidiëring) werden tussen de opstart en het jaar 2000 enkel zeer belangrijke aankopen gedaan. In 1999 werden de eerste percelen erkend en keurde de toenmalige minister van natuur een uitbreidingsperimeter goed waarin Natuurpunt het natuurgebied verder kan uitbouwen.

In 2002 werd het landinrichtingsplan Oude Kale goedgekeurd, waardoor de VLM (Vlaamse Landmaatschappij) - in samenwerking met de VMM (Vlaamse Milieumaatschappij) en de gemeentes - actief op zoek ging om percelen aan te kopen voor de aanleg van natuurgronden. Natuurpunt heeft steeds constructief samengewerkt met de Vlaamse overheidsdiensten (o.a. ook tijdelijk stopzetten van het eigen aankoopbeleid in de perimeter van het landinrichtingsproject als gentlemen agreement). Deze geste van ons dreigt nu zeer zuur op te breken in het lopende AGNAS – proces.

Sinds het einde van het landinrichtingsproject heeft Natuurpunt opnieuw de touwtjes stevig in handen genomen en realiseerde een zeer sterke toename van de oppervlakte in eigendom van Natuurpunt. De oppervlakte verdrievoudigde en ook nu zijn nog

verschillende aankopen in onderhandeling. Halfweg 2017 was ongeveer **25% van de vallei in een vorm van natuur- en bosbeheer**, verspreid over de hele vallei.

Het AGNAS probleem

In de recentste ontwerpkaarten wordt de Vallei van de Oude Kale aangeduid als '*agrarisch gebied met overdruk natuurverweving*'. Hierdoor dreigt natuur ondergeschikt te worden aan landbouw. **Het grootste knelpunt is dat de beschermde status van historisch permanente graslanden weg zou vallen** (foto hieronder: pas gehooid grasland). Praktijkervaring in heel Vlaanderen leert ons

dat deze bestemmingswijziging resulteert in een snelle transformatie van een vallei met hooilanden naar een vallei vol (maïs)akkers. Ook dichter bij huis gebeurde dit: in Appensvoorde (Lovendegem) worden momenteel historische graslanden gescheurd nadat dit gebied een bestemmingswijziging onderging van natuurgebied naar natuurverwevingsgebied.

In het planningsproces heeft Natuurpunt van bij het begin geadviseerd om de hele vallei als natuurgebied in te kleuren, waardoor alle graslanden een veel beter beschermingsstatuut krijgen. En we staan met deze eis zeker niet alleen. Ook Stad Gent, het Agentschap voor Natuur en Bos, het agentschap Onroerend Erfgoed, de Vlaamse Landmaatschappij en zelfs het Departement Landbouw en Visserij benadrukten het belang van deze historische graslanden en vragen ook planologische garanties om de graslanden in de vallei te behouden.

Het huidige voorstel om de bestemming van het gebied toch om te zetten naar agrarisch gebied komt dus helemaal out-of-the-blue. Voor Natuurpunt blijft deze bestemmingswijzing onbegrijpelijk. Ze is **in tegenstrijd met bestaande, goedgekeurde plannen en visies van verschillende Vlaamse administraties** (zie kader onderaan: visie Landinrichtingsplan, aanduiding van gebied als ankerplaats, provinciale en gemeentelijke structuurplannen,…).

Niet enkel vanuit een zuiver natuurperspectief, maar ook vanuit tal van andere perspectieven blinkt het huidige voorstel uit in kortetermijndenken, inefficiënt landgebruik, een verouderde visie op ruimtelijke planning… Tal van maatschappelijke belangen van de vallei dreigen hierdoor verloren te gaan. Neem nu bv. waterzuivering: een 'akkervallei' is een bron van vervuiling, terwijl een hooilandvallei in natuurbeheer net als natuurlijke waterzuiveringsinstallatie fungeert. Een waterloop heeft namelijk veel minder last van inspoeling van mest- en sproeistoffen wanneer die omringd wordt door graslanden dan door akkers. Aan akkers merk je bv. heel vaak korreltjes kunstmest in de zijgrachten. Die komen rechtstreeks in de beek terecht. Ook qua erosie zijn graslanden en akkers een wereld van verschil: maïsakkers zijn 50 tot 100 keer erosiegevoeliger dan graslanden! En al het weggespoeld materiaal komt uiteindelijk in de beek terecht. Dit alles

In tegenstrijd met de visie uit het **landinrichtingsproject Oude Kale**:(Vlaamse Landmaatschappij)
"De vallei van de Oude Kale is één van de best bewaarde landsch appen van Oost-Vlaanderen." ***En:*** *"Centraal in het* [landinrichtings]*plan staat de integrale inrichting van het gebied met aandacht voor het* ***versterken van de aanwezige natuur****, het herstellen van het landschap, het verhogen van de milieukwaliteit en het verbeteren van de kwaliteit van de zachte recreatie."*

In tegenstrijd met de aanduiding als **Ankerplaats**:
"Dit landschap werd om zijn ***natuurwetenschappelijke, historische, esthetische en ruimtelijk-structurerende waarden*** *in 2008 aangeduid als beschermd landschap ('ankerplaats') door de minister van ruimtelijke ordening. Volgens het ministerieel besluit zijn de kleinschalige* ***aaneengesloten graslandcomplexen en knotwilgenrijen*** *één van de typische kenmerken van het meersengebied tussen de Oude Kale en de hoger gelegen kouters. "*

In tegenstrijd met het **Gemeentelijke Ruimtelijk Structuurplan Lovendegem**:
"Vallei van de Oude Kale en Molenkouter: behoud en versterken van het contrast tussen vallei en kouter"

Ruimtelijk incoherent met **het Ruimtelijk Uitvoeringsplan Kalevallei en bulkengebied op grondgebied Nevele**
*"Het valleigebied in een groen gebied met de landbouw als beheerder. De zone [*voor valleigebied*] is bestemd voor het herstel en in stand houden van het bestaande meersenlandschap. De zone [*voor valleigebied met hoge natuurwaarde*] is bestemd voor het* ***conserveren van het bestaande natuurlijke landschap, de natuurlijke levensgemeenschappen.*** *Deze bestemming dient voor het herstel van het natuurlijke landschap, de instandhouding en de bescherming van het herstelde, natuurlijke landschap."*

resulteert in hogere kosten voor de maatschappij: hogere kosten voor onderhoud van de beek, waterzuivering, een hogere gezondheidskost en een hogere waterfactuur voor de burgers. Zit iemand hierop te wachten? We kunnen nog wel eventjes doorgaan met het opsommen van de voordelen van de Vallei van de Oude Kale als natuurgebied, maar het kabinet en de stuurgroep blijken tot nog toe helaas. gevoeliger voor argumenten ten voordele van individuele landbouwbelangen dan voor het maatschappelijk belang.

Uiteraard begrijpen we en delen we de zorg van de landbouw over het verdwijnen van open ruimte voor landbouw, maar cijfers bewijzen dat het creëren van natuur- en bosgebieden hier slechts een zeer klein aandeel in hebben. Verkaveling, industrie en infrastructuurwerken zijn grotere 'boosdoeners', maar daarover hoor je landbouwers veel minder klagen. Hoewel de geplande bosuitbreiding van de Vinderhoutse bossen met 155 ha een grote hap uit het landbouwareaal lijkt te nemen, moet je weten dat die bosuitbreiding zeer traag wordt gepland, zodat zowat alle landbouwers deze gronden nog tot hun pensioen kunnen blijven bewerken (maar met als keerzijde van de medaille dat de meesten onder ons een volgroeid bos niet meer zullen meemaken). Bovendien werd in 2004 reeds meer dan 100 hectare planologisch natuurgebied in Lovendegem geschrapt en omgezet naar agrarisch gebied. Daarnaast wordt in de huidige ontwerpen nog eens 10 hectare landbouwgebied extra bestendigd door het schrappen van woonuitbreidingsgebied.

Voor Natuurpunt is het bijkomend schrappen van 75 hectare valleigebied een stap te ver. De Vallei van de Oude Kale blijft – op enkele kleine snippers na – het enige gebied in Nevele en Lovendegem samen waar er nog plaats is voor natuur, en dit moet zo blijven!

Voel je je aangesproken door dit artikel en wens op de hoogte te blijven van verdere acties? Of wens je zelf dit dossier op te volgen? Geef dan gerust een seintje naar natuurpuntderatel@telenet.be of natuurpunt.lovendegem@skynet.be of een van de bestuursleden.

Ons eerste advies van 2013 vindt je hier:
https://deratel.wordpress.com/kalevallei/grup-vallei-van-de-oude-kale/
Merk hoe de ruimtelijke planners erin geslaagd zijn om zowat heel dit document volledig te negeren!

Het hele dossier is te raadplegen op de website van Ruimte Vlaanderen:
http://doc.ruimtevlaanderen.be/GRUP//00350/00374_00001/index.html

Een vallei vol verrassingen
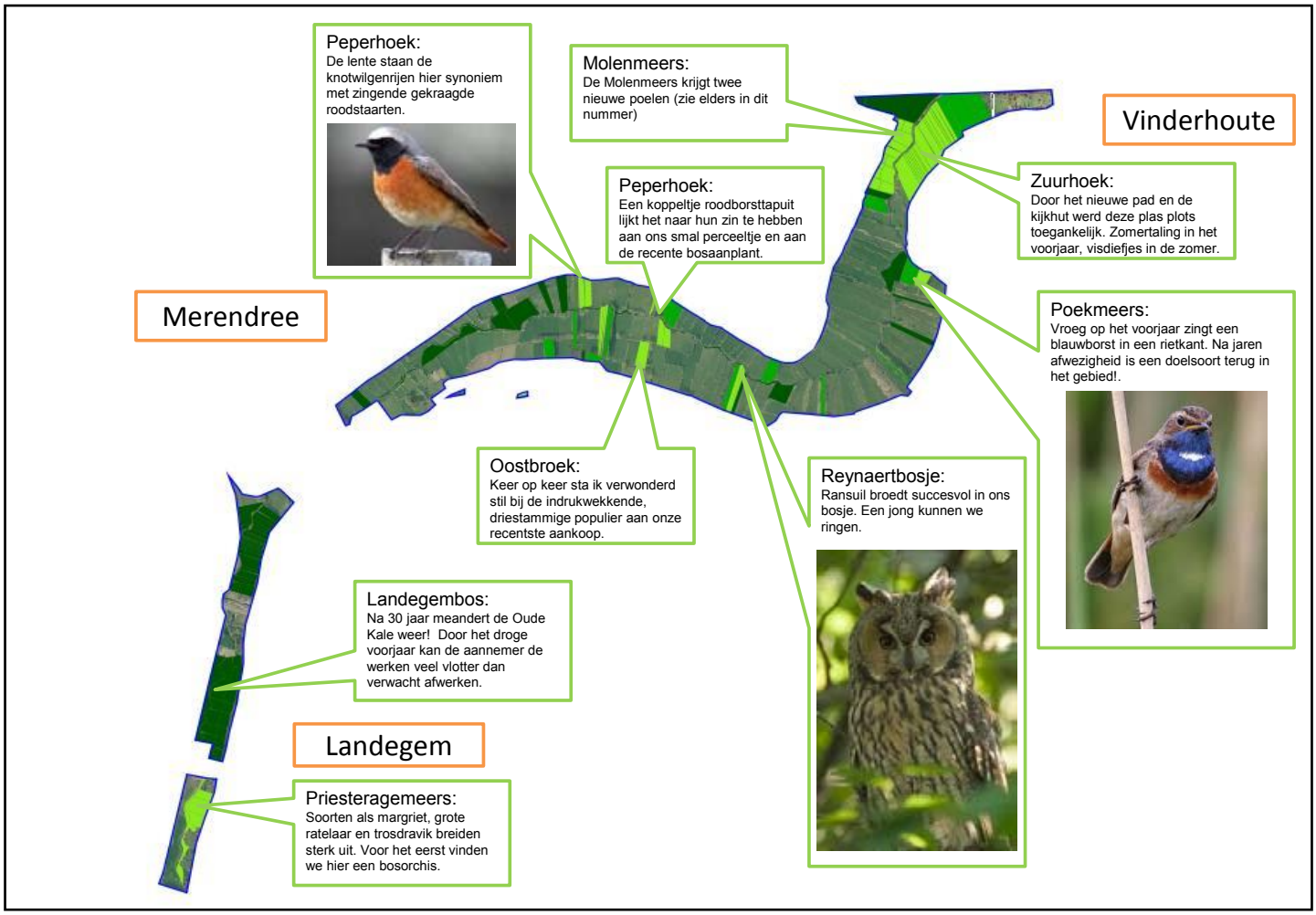
Tussen enkele grote aankoopdossiers en het zware AGNAS-dossier door bleef er gelukkig af en toe nog tijd over om van de vallei zelf te genieten En dit leverde dit jaar al een pak verrassingen op. Hieronder een kaartje van de Vallei van de Oude Kale met de leukste vaststellingen. In lichte kleur staan de percelen die door Natuurpunt beheerd worden.